KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ

ШАТРАВА СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 342.9:343.353

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ В ОРГАНАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
доктора юридичних наук

Харків – 2017

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана в Харківському національному університеті внутрішніх справ, Міністерство внутрішніх справ України.

Науковий консультант:	доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України, заслужений діяч науки і техніки України **ТИЩЕНКО Микола Маркович**, Інститут права та психології Національного університету «Львівська політехніка», професор кафедри адміністративного та інформаційного права
Офіційні опоненти:	доктор юридичних наук, професор **МІНКА Тетяна Павлівна**, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, завідувач кафедри адміністративного права, процесу та адміністративної діяльності;
	доктор юридичних наук, доцент **СТАРОДУБЦЕВ Андрій Андрійович**, Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна, професор кафедри державно-правових дисциплін юридичного факультету;
	доктор юридичних наук, доцент **ДРОЗД Олексій Юрійович**, Національна академія внутрішніх справ, головний науковий співробітник відділу організації науково-дослідної роботи.

Захист відбудеться 26 жовтня 2017 р. о 9 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.700.01 у Харківському національному університеті внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

З дисертацією можна ознайомитися в бібліотеці Харківського національного університету внутрішніх справ за адресою: 61080, м. Харків, просп. Льва Ландау, 27.

Автореферат розісланий 22 вересня 2017 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради **Л. В. Могілевський**

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасний розвиток Української держави передбачає оновлення діяльності всіх державних інституцій та підходів до державотворення на засадах людиноцентризму та європейських стандартів забезпечення прав і свобод людини. З цією метою було прийнято низку програмних документів, які визначають цілі, вектори руху, дорожню карту, першочергові пріоритети та індикатори належних соціально-економічних, політико-правових, організаційних умов становлення та розвитку України. Одним із таких векторів є «вектор безпеки», який передбачає цілий комплекс дій правового та організаційного характеру, які є суттю певних реформ. Ключовими реформами в цьому аспекті є реформа правоохоронних органів та антикорупційна реформа, які, з одного боку, є самостійними, з іншого – тісно пов’язаними між собою. Особливої гостроти це питання набуває, коли мова йде про Національну поліцію України, оскільки корупційні прояви в її діяльності є скоріше нормою, аніж винятком, та належать до головних проблем України і викликають особливе занепокоєння у суспільстві.

Стабільне та ефективне функціонування органів Національної поліції України є необхідною умовою захисту конституційного ладу, забезпечення законності і правопорядку, дотримання прав і свобод людини та громадянина. Від ефективності діяльності Національної поліції України значною мірою залежить успішність реалізації національних інтересів та стабільність суспільного розвитку. Діяльність органів Національної поліції України спрямована на збереження балансу між потребами внутрішньої дисципліни органу, від якого багато в чому залежить публічна безпека та охороною основних прав людини.

Актуальність дослідження питання запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України перебуває у площині багатьох чинників: економічних (економічна криза та низький рівень життя населення); правових (недосконала, а у деяких випадках несформована правова база щодо запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції; відсутність чіткої нормативно закріпленої процесуальної регламентації діяльності посадових осіб органів Національної поліції, що надає можливість для зловживань); соціальних (неналежний рівень забезпечення умов праці та соціального захисту працівників поліції; поширення побутової корупції та відсутність покарання за останню); ідеологічних (відсутність довгострокового бачення протидії корупційним ризикам та надання переваг ситуативному вирішенню питань у зазначеній

сфері; небажання змінюватись; відсутність реагування та покарання осіб, які вчинили корупційні правопорушення чи правопорушення, пов'язані з корупцією); управлінських (наявність дискреційних повноважень або надто широких розпорядчо-дозвільних повноважень для прийняття рішень на свій розсуд; відсутність дієвого механізму контролю за прийняттям таких рішень, професійна деформація частини керівників, яка виявляється у вчиненні або поблажливому ставленні до вчинення корупційних діянь, порушень службової етики). У поєднанні ці показники свідчать про головну проблему — від корупції в органах Національної поліції страждають не лише громадяни, але й самі поліцейські, які позбавлені належного правового механізму захисту своїх прав.

Однак, незважаючи на значний обсяг роботи, проведеної в межах антикорупційної реформи, залишаються відкритими питання вдосконалення системи й механізму запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України, питання приведення національного адміністративного законодавства у цій сфері у відповідність до європейських вимог та стандартів.

Дослідженню правової природи корупції та адміністративно-правового механізму запобігання їй в діяльності різних суб'єктів публічної адміністрації органів присвятило свої праці багато вчених, серед яких: В. Б. Авер'янов, С. М. Алфьоров, О. Ф. Андрійко, О. М. Бандурка, М. Ю. Бездольний, О. І. Безпалова, Ю. П. Битяк, В. М. Гаращук, В. В. Галунько, О. П. Гетманець, І. П. Голосніченко, С. М. Гусаров, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова, І. А. Дьомін, О. Ю. Дрозд, В. А. Завгородній, Д. І. Йосифович, Т. Є. Кагановська, Р. А. Калюжний, Т. О. Коломоєць, В. К. Колпаков, А. Т. Комзюк, О. В. Кузьменко, К. Б. Левченко, М. В. Лошицький, Н. П. Матюхіна, М. І. Мельник, О. І. Миколенко, Т. П. Мінка, Р. В. Миронюк, О. М. Музичук, Є. В. Невмержицький, В. І. Олефір, О. М. Охотнікова, Д. В. Приймаченко, О. Я. Прохоренко, С. С. Рогульський, О. П. Рябченко, А. О. Селіванов, В. В. Сокуренко, О. Ю. Синявська, С. С. Серьогін, А. А. Стародубцев, В. П. Тимощук, М. М. Тищенко, О. В. Ткаченко, Р. М. Тучак, Ю. С. Шемшученко, Х. П. Ярмакі, І. І. Яцків, А. О. Яфонкін та інші. В той же час, незважаючи на широке висвітлення проблем запобігання корупції в діяльності різних державних інституцій науковцями та практиками, багато його питань досліджено фрагментарно і потребують подальшого опрацювання. Зокрема нагальним є вироблення концептуального підходу щодо вдосконалення нормативного закріплення такої категорії як «запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України» на засадах принципу верховенства права з урахуванням

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

кращого європейського досвіду, виділення та обґрунтування мети, сутності та видів корупційних ризиків в діяльності останніх.

Таким чином, потреба в оновленні теоретичних та прикладних підходів щодо запобігання корупції в органах Національної поліції України, пошуку і застосуванні нового наукового інструментарію, соціально-правова обумовленість і визначає актуальність дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження сформульована відповідно до положень Закону України «Про запобігання корупції»; Закону України «Про Національну поліцію України»; постанови Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 № 265 «Про затвердження Державної програми щодо реалізації засад державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційної стратегії) на 2015-2017 роки»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 05.10.2016 № 803-р «Деякі питання запобігання корупції в міністерствах, інших центральних органах виконавчої влади»; розпорядження Кабінету Міністрів України від 22.10.2014 № 1118-р «Стратегії розвитку органів внутрішніх справ України»; наказу Міністерства внутрішніх справ України від 28.02.2017 № 169 «Антикорупційна програма Міністерства внутрішніх справ України на 2017 рік»; наказу Національної поліції України від 24.02.2017 № 176 «Антикорупційна програма Національної поліції України на 2017 рік» та відповідає пп. 5.11, 6.9, 12.13 Пріоритетних напрямків наукового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України на період 2015-2019 років, затверджених наказом МВС України від 16 березня 2015 р. № 275, пп. 2.8, 5.4, 5.11 Пріоритетних напрямків наукових досліджень Харківського національного університету внутрішніх справ на період 2016-2019 років, схвалених Вченою радою Харківського національного університету внутрішніх справ 23 лютого 2016 р. (протокол № 2), комплексних науково-дослідних тем Харківського національного університету внутрішніх справ: «Реалізація та удосконалення адміністративного законодавства України» (номер державної реєстрації 0113U008197), «Законотворча та законодавча діяльність в Україні» (номер державної реєстрації 0113U008189).

Мета і задачі дослідження. Мета дисертаційного дослідження полягає в тому, щоб на основі аналізу та систематизації існуючих наукових підходів, а також чинного законодавства України і практики його реалізації визначити зміст, особливості та напрямки запобігання корупції в органах Національної поліції України, надати пропозиції та рекомендації щодо вдосконалення правового регулювання відносин у зазначеній сфері і на цій основі сформулювати відповідну наукову концепцію.

Для досягнення поставленої мети в дисертації необхідно вирішити такі основні *задачі*:

– визначити ступінь наукової розробленості проблеми сутності та значення запобігання корупції в органах Національної поліції;

– охарактеризувати розвиток та сучасний стан правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції;

– окреслити адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції;

– з’ясувати місце та особливості функціонування органів Національної поліції в системі суб’єктів запобігання корупції;

– визначити поняття та види корупційних ризиків як складової запобігання корупції в органах Національної поліції;

– охарактеризувати дискреційні повноваження поліцейських як корупційні ризики в діяльності органів Національної поліції;

– з’ясувати сутність конфлікту інтересів як корупційного ризику в діяльності органів Національної поліції;

– охарактеризувати внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю органів Національної поліції як складову корупційного ризику;

– опрацювати правове регулювання кадрового забезпечення органів Національної поліції на сучасному стані розвитку;

– сформулювати шляхи запобігання корупції під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції;

– розкрити напрями мінімізації корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції;

– визначити поняття та сутність юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції;

– з’ясувати зміст правового регулювання та напрямків юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції;

– охарактеризувати шляхи мінімізації корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції;

– сформулювати пропозиції, спрямовані на удосконалення правового та організаційного забезпечення запобігання корупції в органах Національної поліції України.

Об’єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час запобігання корупції в органах Національної поліції.

Предмет дослідження становлять адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах Національної поліції України.

Методи дослідження. Методологічною основою дослідження

стали сучасні загальні та спеціальні методи наукового пізнання. Їх застосування обумовлюється системним підходом, що дає можливість досліджувати проблеми в єдності їх соціального змісту і юридичної форми. За допомогою логіко-семантичного методу поглиблено понятійний апарат, зокрема з'ясовано сутність термінів «корупція», «запобігання корупції», «адміністративно-правовий механізм запобігання корупції», «корупційні ризики», «дискреційні повноваження», «конфлікт інтересів» (підрозділи 1.1, 1.3, 2.1, 2.2, 2.3). Системний метод використовувався під час визначення місця та особливостей функціонування органів Національної поліції в системі суб'єктів запобігання корупції (підрозділ 1.4). Порівняльно-правовий метод використано для дослідження сутності внутрішнього і зовнішнього контролю за діяльністю органів Національної поліції як складової корупційного ризику (підрозділ 2.4). Аналіз і синтез застосовувався у ході визначення сучасного стану та напрямів розвитку адміністративно-правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції та окремих складових правового регулювання діяльності Національної поліції щодо запобігання корупції при проходженні служби, наданні адміністративних послуг, при здійсненні юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції (підрозділи 1.2, 3.1, 4.2, 5.3). Метод групування та структурно-логічний метод допомогли з'ясувати особливості запобігання корупції під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції (підрозділ 3.2). Системно-структурний метод уможливив характеристику юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції, а також повноважень щодо надання адміністративних послуг, що є найбільш корупціогенними факторами (підрозділи 4.1, 5.1). Метод документального аналізу використовувався для ілюстрації досягнень і недоліків у правовому регулюванні мінімізації корупційних ризиків у виокремлених сферах діяльності Національної поліції (підрозділи 3.3, 4.3, 5.3). Індуктивний, дедуктивний, соціологічний, статистичний методи застосовано для узагальнення та аналізу емпіричної інформації за тематикою дослідження (Розділи 3-5). Вимоги формальної логіки щодо послідовності, визначеності, несуперечності і обґрунтованості суджень використано при формулюванні висновків і пропозицій відповідно до мети дослідження.

Науково-теоретичне підґрунтя дисертації склали праці фахівців у галузі загальної теорії держави і права, управління, адміністративного права та процесу, інших галузевих правових наук, у тому числі зарубіжних дослідників. Нормативною базою дисертації є Конституція

України, законодавчі акти України, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, постанови Верховної Ради України, акти Президента України і Кабінету Міністрів України, нормативні акти центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, органів місцевого самоврядування, які регламентують адміністративно-правові засади запобігання корупції. Інформаційну базу дослідження становлять політико-правова публіцистика, проекти нормативних актів, довідкові видання, статистичні матеріали. Емпіричну базу становить узагальнення практичної діяльності органів Національної поліції щодо запобігання корупції в її діяльності.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що вперше в українській правовій науці проведено комплексне дослідження сучасної проблеми адміністративно-правових засад запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України, тенденції формування оновленого адміністративно-правового механізму запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції, формування теоретично обґрунтованих пропозицій щодо мінімізації корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції та вдосконалення чинного законодавства. Новизну дисертаційного дослідження відображають постановка і вирішення наступних питань:

вперше:

– із застосуванням наукових підходів, що репрезентовані різними галузями наукового знання, сформульовано авторське визначення запобігання корупції в органах Національної поліції, як складової частини загальнодержавної антикорупційної політики, яка об'єднана національною ідеєю подолання цього негативного явища, включає стратегію розвитку публічно-правових відносин щодо усунення, нейтралізації чи обмеження дії посадових осіб органів Національної поліції (детермінант) корупції та цілеспрямованому впливі за допомогою комплексу адміністративно-правових інструментів для досягнення поставлених цілей, що складаються у сфері реалізації завдань та функцій Національної поліції України;

– встановлено, що метою запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України є стимулювання посадових осіб Національної поліції до правомірної поведінки щодо виконання завдань та функцій, які покладені на них; перешкоджання вступу їх у корупційні відносини; припинення таких відносин; недопущення провокацій протиправних дій з боку осіб, які не є посадовими особами, уповноваженими на виконання функцій держави; формування іміджу органів Національної поліції як державної інституції, що підтримує

національну ідеєю подолання цього негативного явища та робить відповідні шляхи для її реалізації; створення правових та організаційних засад запобігання корупції в органах Національної поліції; розроблення превентивних антикорупційних механізмів, правил щодо усунення наслідків корупційних проявів;

– обґрунтовано положення, що відносини, пов'язані із запобіганням корупції в органах Національної поліції, є об'єктом адміністративно-правового регулювання, оскільки стосуються впорядкування внутрішньосистемних поліцейських відносин та зовнішніх правовідносин, які виникають в процесі виконання поліцією завдань та функцій та регламентуються нормами адміністративного права і носять управлінський та юрисдикційний характер, метою яких є усунення, нейтралізація, послаблення корупційних ризиків, а також перешкоджання здійсненню протиправних намірів щодо вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов'язаних з корупцією тощо;

– виділено як самостійне явище правової дійсності механізм мінімізації корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції України, який становить сукупність адміністративних правовідносин, пов'язаних із постійним моніторингом правових засобів, які містять дискреційні повноваження і норми, що сприяють вчиненню корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, їх оцінку та усунення причин та умов виникнення цих ризиків, шляхом надання відповідних пропозицій розробникам нормативно-правових актів щодо більш чіткого формулювання дефініцій та мовних конструкцій, усунення правових колізій тощо;

– виділено критерії класифікації корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції України: 1) за поширеністю; 2) залежно від рівня виникнення; 4) під час прийняття кадрових рішень; 5) за категоріями корупційних ризиків; 6) за видами корупційних ризиків; 7) за функціями діяльності органів поліції тощо.

– виокремлено основні принципи запобігання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції України: 1) забезпечення пріоритету прав і свобод людини та громадянина; 2) зміцнення довіри громадян; 3) дотримання принципу неупередженості; 4) дотримання принципу толерантності; 5) забезпечення принципу ефективності службової діяльності; 6) забезпечення відповідальності; 7) забезпечення прозорості службової діяльності;

– сформульовано пропозиції та рекомендації щодо внесення змін до законів України «Про запобігання корупції» та «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна

стратегія) на 2014-2017 роки», а також необхідності систематизації всього нормативного матеріалу, що стосується питань запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України;

удосконалено:

– положення щодо особливостей функціонування органів Національної поліції в системі суб'єктів запобігання корупції, які полягають у тому, що Національна поліція згідно чинного законодавства є спеціальним суб'єктом запобігання корупції, але при цьому в управлінській структурі останньої створені та функціонують підрозділи, які запобігають корупції серед працівників поліції;

– визначення низки понять, які дозволяють скласти комплексну характеристику щодо запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції, зокрема: «корупційний ризик», «корупціогенний фактор», «дискреційні повноваження», «конфлікт інтересів», «мінімізація корупційних ризиків» тощо.

– перелік ознак, які характеризують внутрішній контроль за діяльністю органів Національної поліції з метою запобігання корупції: 1) систематичність, тобто він повинен мати регулярний характер, здійснюватись постійно; 2) всебічність, тобто має охоплювати всі питання та напрями роботи; 3) загальність, тобто включати перевірки не лише тих службовців, які мають слабкі результати роботи, а й тих, що мають добрі результати; 4) об'єктивність, тобто виключати упередженість; 5) гласність, тобто результати контролю повинні бути відомі тим особам, які підлягали контролю; 6) результативність (дієвість), тобто залежно від результатів контролю мають вживатися відповідні заходи;

– характеристику правового регулювання кадрового забезпечення органів Національної поліції, що становить собою сукупність взаємопов'язаних правових норм, які регулюють діяльність підрозділів кадрового забезпечення щодо здійснення ними управлінської діяльності в межах адміністративних процедур проходження служби в органах поліції;

– характеристику окремих корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції, що являють собою: неможливість перевірки достовірності обліку робочого часу працівника поліції; привілейоване чи завідомо упереджене ставлення до окремих працівників поліції; застосування репресивних заходів впливу (переведення, атестація, зміна умов праці тощо) до викривачів фактів корупції; приховування корупційної поведінки підлеглих; провокування підлеглих з боку керівника на корупційні дії; зговір працівників щодо здійснення корупційних дій; приймання керівником або пропонування підлеглими подарунків або послуг; лобіювання та

просування по службі окремих співробітників поліції;

– положення про корупційні ризики, які мають місце під час прийняття кадрових рішень в діяльності органів Національної поліції: ризики, які пов'язані з підбором персоналу; ризики, які з'являються в процесі проходження служби в поліції; ризики, пов'язані зі звільненням працівників поліції;

дістали подальшого розвитку:

– система наукових поглядів на зміст та сутність корупції в органах Національної поліції як складової корупції в державних інституціях, у тому числі: встановлено причини виникнення, закономірності поширення, запропоновано шляхи запобігання тощо;

– характеристика дискреційних повноважень працівників органів Національної поліції з метою викорінення корупційних ризиків, що має позитивно вплинути на покращення роботи органів Національної поліції та сприяти підвищенню їх авторитету, а також виключить можливість порушення ними законодавства України;

– способи врегулювання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції шляхом застосування однієї або декількох стратегій: по-перше, відмова і обмеження; по-друге, залишення посади; по-третє, прозорість процесу прийняття управлінських рішень;

– основні ознаки процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції, до яких віднесено: публічність; індивідуальний характер; формалізований порядок надання; особлива спрямованість; спеціальний суб'єктний склад; чітко визначений предмет відносин; цільове призначення;

– виокремлення та характеристика основних етапів становлення і розвитку системи нормативно-правового регулювання юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції;

– обґрунтування необхідності прийняття наказу Національної поліції України «Про затвердження Порядку проведення службових розслідувань в органах Національної поліції», а також ухвалення Закону України «Про Дисциплінарний статут Національної поліції України», оскільки якісне використання вказаного інструментарію дозволить своєчасно виявляти причини та умови, які сприяють вчиненню корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, своєчасно розробляти та вживати ефективних заходів щодо їх усунення.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що вони становлять як науково-теоретичний, так і практичний інтерес та можуть бути використані у:

– науково-дослідній сфері – для подальших наукових досліджень з проблем запобігання корупції в діяльності органів Національної

поліції України та органів публічної адміністрації в цілому *(акт впровадження у діяльність Науково-дослідного інституту публічного права від 15.12.2016 р.)*;

– правотворчій сфері – під час розроблення змін і доповнень до нормативних актів, що регулюють питання запобігання корупції в діяльності органів публічної адміністрації та органів Національної поліції, зокрема *(довідка Науково-дослідного інституту публічного права від 15.12.2016 р.)*;

– правозастосовній сфері – з метою покращення практичної діяльності щодо запобігання корупції в органах Національної поліції;

– навчальному процесі – при викладанні дисциплін «Адміністративне право», «Адміністративна діяльність поліції», а також при підготовці лекцій і навчальних посібників з цих дисциплін *(акти впровадження в навчальний процес Харківського національного університету внутрішніх справ від 05.12.2016 р., Маріупольського інституту Міжрегіональної Академії управління персоналом від 12.12.2016 р.; Центральноукраїнського державного педагогічного університету ім. В. Винниченка від 08.12.2016 р.).*

Особистий внесок здобувача. Дисертаційне дослідження виконано здобувачем самостійно, з використанням останніх досягнень юридичної науки. Усі викладені в роботі положення та висновки сформульовано на основі особистих досліджень автора. У співавторстві опубліковано: *підручник:* Адміністративна діяльність органів поліції України / за заг. ред. В. В. Сокуренка. Х., 2017 (дисертантом розроблено підрозділ 3.1 гл. 3 (обсяг – 0,5 д.а.)); Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина / за заг. ред. О. П. Рябченко. Х., 2009 (дисертантом розроблено гл. 6, § 3; гл. 7, §§ 2, 3 (обсяг – 0,9 д.а.)); *навчальні посібники:* Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях / за заг. ред. О. М. Бандурки (обсяг – 0,4 д.а.); Адміністративна відповідальність за правопорушення пов’язані з корупцією. Х., 2016 (обсяг – 0,9 д.а.); Адміністративне судочинство / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. Х., 2014 (обсяг – 1,5 д.а.); Судові та правоохоронні органи України / керів. автор. кол. Г. О. Пономаренко та О. Ю. Синявська. Х., 2010 (дисертантом підготовлено розд. 3, тему 7; розд. 6, 7, 8 (обсяг – 1,2 д.а.); *монографія:* Правове регулювання управлінської та правоохоронної діяльності у сфері оподаткування / за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. Х., 2016 (обсяг – 0,6 д.а).

Апробація результатів дисертації. Основні положення й висновки дисертації було оприлюднено на міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференціях, симпозіумах, конгресах, круглих столах: «Публічне управління у забезпеченні

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

сталого розвитку країни» (Харків, 2016); «Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави» (Харків, 2016); «Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми» (Харків, 2014, 2015, 2016); «Стан і перспективи реформування сектору безпеки і оборони України» (Київ, 2016); «Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні» (Запоріжжя, 2016); «Стан та перспективи розвитку адміністративного права України» (Одеса, 2016); «Актуальні проблеми національного законодавства» (Кіровоград, 2016); «Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції» (Харків, 2015, 2016); «Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні» (Дніпропетровськ, 2016); «Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах» (Харків, 2015); «Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини» (Харків, 2015); «Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України» (Харків, 2015); «Адміністративне право та процес України: пріоритетні напрями розвитку в умовах демократизації» (Запоріжжя, 2015); «Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права та процесу» (Одеса, 2014); «Проблеми підвищення рівня безпеки, комфорту та культури дорожнього руху» (Харків, 2013); «Актуальні правові та організаційні проблеми публічного управління та судочинства» (Кіровоград, 2013); «Актуальні проблеми адміністративного права та процесу» (Донецьк, 2012); «Роль права у забезпеченні законності та правопорядку» (Запоріжжя, 2012); «Сучасні аспекти правового життя України» (Київ, 2012); «Сучасні проблеми правового забезпечення державних реформ» (Львів, 2012); «Адміністративне право України: сучасний стан та шляхи розвитку» (Харків, 2012); «Права людини : проблеми забезпечення, реалізації та захисту» (Запоріжжя, 2012); «Виконання законодавства України щодо протидії насильству в сім’ї» (Харків, 2011); «Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні» (Черкаси, 2011); «Протидія злочинності неповнолітніх: досвід та сучасні проблеми» (Кіровоград, 2011); «Перші зимові юридичні читання» (Кіровоград, 2011); «Актуальні проблеми юридичної науки очима молодих вчених» (Донецьк, 2011); «Національні інтереси та проблеми забезпечення безпеки в Україні» (Кіровоград, 2010); «Теорія і практика сучасного права» (Херсон, 2010); «Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення» (Івано-Франківськ, 2009, 2010); «Державне управління та місцеве самоврядування» (Харків, 2009, 2010); «Національні інтереси та проблеми забезпечення національної безпеки України» (Кіровоград,

2009); «Теорія та практика забезпечення якісного управління у сфері діяльності Міністерства внутрішніх справ» (Київ, 2009); «Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи» (Сімферополь, 2009); «Проблема адаптації національного законодавства у сфері міграції до міжнародних стандартів та протидії незаконній міграції та торгівлі людьми» (Івано-Франківськ, 2009); «Актуальні проблеми правового регулювання в сфері реалізації сучасної митної політики держави» (Дніпропетровськ, 2009); «Актуальні проблеми роботи з персоналом у правоохоронних органах» (Харків, 2008); «Четверті Прибузькі юридичні читання» (Миколаїв, 2008).

Публікації. Основні положення та результати дисертації викладено в одноосібній монографії, 26 статтях, з яких 22 опубліковано у наукових фахових виданнях України, 4 – в іноземних наукових виданнях, а також у тезах 42 доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації зумовлена метою і характером дослідження і складається зі вступу, 5 розділів, що містять 17 підрозділів, висновків до кожного розділу, загальних висновків та списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації становить 433 сторінки. Список використаних джерел налічує 566 найменувань і займає 61 сторінку.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дисертації, визначаються її зв'язок з науковими програмами, планами та темами, мета й задачі, об'єкт і предмет, методи дослідження, окреслюються наукова новизна та практичне значення одержаних результатів, вказується на особистий внесок здобувача, наводяться відомості щодо апробації результатів дослідження та публікації.

Розділ 1 «Сутність та значення запобігання корупції в органах Національної поліції» складається з чотирьох підрозділів, у яких досліджено ступінь наукової розробленості проблеми сутності та значення запобігання корупції в органах Національної поліції, охарактеризовано сучасний стан правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції, розглянуто адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції, визначено місце та особливості функціонування органів Національної поліції в системі суб'єктів запобігання корупції.

Підрозділ 1.1 «Ступінь наукової розробленості проблеми сутності та значення запобігання корупції в органах Національної поліції» присвячено з'ясуванню сутності та змісту категорії

«запобігання корупції в органах Національної поліції» шляхом аналізу категорій загального порядку, таких як: «корупція», «запобігання корупції», «профілактика корупції» та «протидія корупції», що дало змогу запропонувати авторське визначення зазначеного явища, з огляду на корупціогенні фактори визначено особливості цієї діяльності.

Розглянуто основні етапи становлення поняття «запобігання корупції» та доведено, що означена дефініція є ширшою від категорії «профілактика корупції» як за сферою управлінської діяльності, так і за колом суб'єктів, що охоплюються цим поняттям. Як наслідок доведено необхідність закріплення в Законі України «Про запобігання корупції» відповідної категорії, яка була сформульована.

Особливу увагу приділено дослідженню мети, завдань та окресленню напрямків запобігання корупції в органах Національної поліції. Так, до завдань запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції було віднесено: 1) створення сприятливих умов для чесного і законного виконання посадовими особами Національної поліції своїх службових обов'язків і несприятливих умов для зловживання ними своїми службовими повноваженнями; 2) створення рівного, належного та ефективного механізму прийняття на службу в органи Національної поліції; 3) запобігання корупції в органах Національної поліції як однієї із складових національної ідеї подолання цього негативного явища; 4) гармонізація національного законодавства з нормами міжнародних договорів, учасницею яких є Україна, щодо запобігання проявам корупції в цілому та органах Національної поліції зокрема; 5) здійснення комплексу інформаційно-культурних заходів для ознайомлення громадськості із заходами щодо запобігання корупції в органах Національної поліції; 6) мінімізація корупційних ризиків в діяльності Національної поліції.

Доведено, що основними напрямками запобігання корупції в органах Національної поліції, що містять найбільшу кількість корупційних ризиків є: 1) підбір, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції; 2) надання адміністративних послуг посадовими особами Національної поліції; 3) здійснення юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції.

У *підрозділі 1.2 «Розвиток та сучасний стан правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції»* вивчено сучасний стан та напрямки розвитку правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції України.

Покращено розуміння правого регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції завдяки систематизації нормативно-

правових актів, якими урегульовано відповідні відносини. Так, в залежності від предмету регулювання останні були об'єднанні у такі групи: 1) загальні, які визначають засади антикорупційної політики держави в цілому; 2) особливі, що стосуються врегулювання окремих видів публічної діяльності, які містять найбільшу кількість корупціогенних факторів; 3) спеціальні, що регламентують питання запобігання корупції в окремих державних інституціях і зокрема в Національній поліції.

Доведено, що правова основа запобігання корупції в органах Національної поліції нерозривно пов'язана з усіма процесами суспільного розвитку країни, які відбуваються в умовах європейської інтеграції. Обґрунтовується, що основне призначення нормативно-правових актів у сфері запобігання корупції в органах Національної поліції полягає у нормуванні та структуруванні діяльності щодо запобігання корупції і забезпеченні їх ефективного функціонування.

Виділено та проаналізовано наступні групи нормативно-правових актів, які регламентують питання запобігання корупції в органах Національної поліції: 1) Конституція України як основний документ держави; 2) стратегічні нормативно-правові акти (доктрини, програми, концепції); 3) законодавчі акти, що регулюють питання запобігання корупції (Закони України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014-2017 роки», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державне бюро розслідувань», «Про публічні закупівлі», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо запобігання і протидії політичній корупції», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування»); 4) міжнародні і міждержавні договори, ратифіковані вищим законодавчим органом; 5) акти Президента України; 6) постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, які визначають пріоритети державної антикорупційної політики, реалізація яких створює основу для подальших реформ у цій сфері, зокрема дасть змогу усунути одну з основних причин незадовільного стану справ у сфері антикорупційної політики в Україні, якою є фрагментарність і недосконалість законодавчої та інституційної антикорупційної інфраструктури; 7) нормативно-правові акти Національного агентства з питань запобігання корупції, як головного органу у системі центральних органів виконавчої влади з формування та забезпечення реалізації державної антикорупційної політики та нормативно-правові акти територіальних органів влади прийнятих у межах їх компетенції; 8) відомчі нормативно-правові акти МВС України та Національної поліції України.

У *підрозділі 1.3 «Адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції»* проаналізовано існуючі в літературі визначення категорій «адміністративно-правовий механізм», що дозволило сформулювати авторське визначення категорії «адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції».

Особливу увагу приділено визначенню кола адміністративно-правових відносин, які виникають в процесі запобігання корупції в органах Національної поліції.

Здійснено аналіз ознак адміністративно-правових відносин, які виникають в процесі запобігання корупції в органах Національної поліції. Наголошено, що їм притаманні всі ознаки адміністративно-правових відносин із врахуванням деяких особливостей. Вони: 1) є публічно-правовими, оскільки в основі останніх закладено реалізацію публічного інтересу, а саме визнання корупції однією із загроз національній безпеці; 2) складаються у сфері формування та реалізації загальнодержавної антикорупційної політики держави; 3) не завжди є відносинами влади й підпорядкування, оскільки частина адміністративно-правових відносин щодо запобігання корупції в органах Національної поліції передбачає усунення, нейтралізацію, послаблення корупційних ризиків та їх моніторинг; 4) мають чітке коло суб'єктів запобігання корупції в органах Національної поліції, які наділені для цього відповідними адміністративними повноваженнями; 5) є цілеспрямованими та такими, що нормативно врегульовані адміністративним законодавством тощо.

У *підрозділі 1.4 «Місце та особливості функціонування органів Національної поліції в системі суб'єктів запобігання корупції»* виокремлено та охарактеризовано систему суб'єктів запобігання корупції, яка складає сукупність об'єднаних, взаємопов'язаних і взаємодіючих один з одним державних та громадських інституцій, які на законних підставах набули повноважень щодо формування та реалізації антикорупційної політики держави. Доведено, що наявність єдиної мети та спільних загальних завдань щодо формування та реалізації антикорупційної політики держави обумовлює доцільність застосування системного підходу до виділення критеріїв і подальшої систематизації суб'єктів запобігання корупції в Україні.

Здійснено класифікацію суб'єктів запобігання корупції: а) за функціональним призначенням (суб'єкти формування антикорупційної політики та суб'єкти її реалізації); б) за порядком утворення (державні органи та громадські інститути); в) за колом повноважень (органи, які наділені нормотворчими повноваженнями; моніторинговими; превентивними, юрисдикційними, оперативно-розшуковими,

досудового розслідування, здійснення правосуддя тощо); г) спеціально створені суб'єкти для запобігання корупції та ті, до функціональних обов'язків яких запобігання корупції не входить, але вони здійснюють його поряд із здійсненням основних своїх функцій.

Визначено, що Національна поліція України є суб'єктом, який наділений відповідними повноваженнями щодо запобігання корупції, що випливає з аналізу його адміністративно-правового статусу.

Особливу увагу приділено аналізу діяльності структурних органів та підрозділів Національної поліції, які безпосередньо здійснюють запобігання корупції саме в органах Національної поліції. Визначено їх правовий статус, основні завдання та специфіку повноважень цих підрозділів щодо запобігання корупції та визначено шляхи оптимізації їх діяльності.

Розділ 2 «Визначення та аналіз корупційних ризиків як складова запобігання корупції в органах Національної поліції» складається з чотирьох підрозділів і присвячено з'ясуванню видів корупційних ризиків як складової запобігання корупції в органах Національної поліції, розкриттю дискреційних повноважень поліцейських, конфлікту інтересів як корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції, характеристиці внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю органів Національної поліції як складової корупційного ризику.

У *підрозділі 2.1 «Поняття та види корупційних ризиків як складова запобігання корупції в органах Національної поліції»* звернута увага на те, що одним із пріоритетних напрямів у сфері запобігання корупції є виявлення корупційних ризиків у функціонуванні відповідного підрозділу Національної поліції, тобто правових, організаційних та інших факторів та причин, які породжують, заохочують (стимулюють) корупцію, їх мінімізація або повне усунення.

З метою визначення поняття корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції України в роботі було приділено увагу з'ясуванню термінів «ризик» та «корупційний ризик». Підтримується позиція, що під корупційним ризиком розуміється ймовірність того, що відбудеться подія корупційного правопорушення чи правопорушення, пов'язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом влади визначених цілей та завдань. Специфіка служби в органах Національної поліції створює можливості для існування суперечливих інтересів – індивіда, соціальних груп, суспільства та самої держави, зіткнення яких в управлінському процесі спричиняє (або може спричинити) виникнення різноманітних конфліктних ситуацій, а іноді призводить і до скоєння корупційних

правопорушень чи правопорушення, пов’язаного з корупцією.

Окрему увагу у підрозділі приділено аналізу сутності та змісту корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції: недоброчесність поліцейських; виникнення конфлікту інтересів; безконтрольність з боку керівництва; наявність дискреційних повноважень поліцейського.

В межах зазначених складових корупційних ризиків як складової запобігання корупції в органах Національної поліції є неприпустимими: поспішність у прийнятті рішень, нехтування процесуальними і моральними нормами; провокаційні дії, пов’язані з підбурюванням, спонуканням у прямій чи непрямій формі до вчинення правопорушень; розголошення фактів та обставин приватного життя громадян, які стали відомими в ході службової діяльності; вибірковий підхід при вжитті заходів до порушників закону, правил дорожнього руху; байдужість, бездіяльність і пасивність у попередженні і припиненні правопорушень.

Доведено необхідність розробки та прийняття Етичного кодексу працівника поліції, оскільки європейський розвиток нашої держави має на меті необхідність встановлення загальних європейських принципів і керівних принципів для загальних цілей, ефективності та відповідальності поліції із забезпечення безпеки і прав особи в демократичному суспільстві, заснованому на верховенстві права.

Наголошено, що дотримання правил етичної поведінки поліцейським унеможливлює вчинення корупційних правопорушень чи правопорушень, пов’язаних з корупцією. Тому ці правила, з одного (етичного та професійного) боку, є чітким орієнтиром як поліцейським слід себе поводити, щоб бути компетентними, ефективними та неупередженими на відповідних посадах, а з іншого (юридичного), – встановлюють, де закінчується правомірна поведінка поліцейських, а де починається неправомірна поведінка результатом якої має бути настання юридичної відповідальності.

У *підрозділі 2.2 «Дискреційні повноваження поліцейських як корупційний ризик в діяльності органів Національної поліції»* наголошується на необхідності закріплення у законодавчих актах максимально деталізованого спектру завдань, функцій та повноважень органів Національної поліції, що має зменшити ризик зловживання поліцейськими власними дискреційними повноваженнями та як результат – мінімізувати ризик порушення закону.

Наголошено, що наявність дискреційних повноважень у працівників поліції є ризиком з урахуванням того, що існує наявність можливості діяти на власний розсуд, що створює умови для вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов’язаних з

корупцією, оскільки поліцейський: по-перше, на власний розсуд оцінює юридичний факт (фактичний склад), внаслідок чого можуть виникати, змінюватись або припинятись правовідносини; по-друге, на власний розсуд обирає одну із декількох, запропонованих у нормативно-правовому акті, форм реагування на цей юридичний факт; по-третє, на власний розсуд вибирає міру публічно-правового впливу на фізичну та юридичну особу, його вид, розмір, спосіб реалізації; по-четверте, обирає форму реалізації своїх повноважень – видання нормативного або індивідуально-правового акта, вчинення (утримання від вчинення) адміністративної дії; по-п’яте, уповноважений правом повністю або частково визначати порядок здійснення юридично значущих дій, у тому числі строк та послідовність їх здійснення; по-шосте, можливість на власний розсуд визначати спосіб виконання управлінського рішення, встановлювати строки і процедуру виконання.

Доведено, що в якості обмежень дискреційних повноважень поліцейських, що ускладнюють реалізацію корупційних схем, є необхідною реалізація наступних заходів: перерозподіл функцій між структурними підрозділами всередині органу поліції; введення або розширення процесуальних форм взаємодії громадян (організацій) і посадових осіб, наприклад, використання інформаційних технологій як пріоритетний напрям для здійснення службової діяльності поліції («одне вікно», системи електронного обміну інформацією); виключення необхідності особистого спілкування (взаємодії) посадових осіб з громадянами та організаціями; скорочення кількості посадових осіб, які беруть участь в прийнятті управлінського рішення, що забезпечує реалізацію суб’єктивних прав і юридичних обов’язків; оптимізація переліку документів (матеріалів, інформації), які громадяни (організації) зобов’язані надати для реалізації права; скорочення термінів прийняття управлінських рішень; встановлення чіткої регламентації способу і строків здійснення дій посадовою особою при здійсненні корупційно-небезпечної функції; встановлення додаткових форм звітності посадових осіб щодо результатів прийнятих рішень.

У *підрозділі 2.3 «Конфлікт інтересів як корупційний ризик в діяльності органів Національної поліції»* детально розглянуто окремі положення щодо реалізації заходів зовнішнього та самостійного врегулювання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції.

З метою з’ясування змісту конфлікту інтересів як корупційного ризику в діяльності органів Національної поліції досліджено термін «конфлікт» в правовому розумінні. Доведено, що наявність чи

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

відсутність у посадової особи приватного інтересу щодо вирішення певного питання у більшості випадків є індикатором, що свідчитиме про конфлікт інтересів у останньої.

Щоб уникнути виникнення або поглиблення конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції, потрібно впровадити такі основні заходи: чітке і реалістичне роз'яснення відносин, що можуть призводити до ситуації конфлікту інтересів; надання необхідної інформації органам поліції щодо можливості виникнення ситуації конфлікту інтересів; розробка методик для визначення складу порушення, пов'язаного з конфліктом інтересів, і відповідних заходів впливу за невиконання цих методик; забезпечення поінформованості органів поліції щодо вимог, що стоять перед ними стосовно виявлення і декларування ситуацій, пов'язаних із конфліктом інтересів; створення механізмів поточного контролю для виявлення порушень політики й урахування переваг, які можуть отримати державні інститути від ситуації конфлікту інтересів тощо.

Досліджено основні принципи запобігання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції та шляхи їх реалізації, які сприяють тому, що посадові особи органу поліції демонструватимуть своє прагнення до дотримання ідеалів доброчесності і професіоналізму через застосування законодавчої політики врегулювання конфлікту інтересів і діючих практичних підходів.

Підрозділ 2.4 «Внутрішній та зовнішній контроль за діяльністю органів Національної поліції як складова корупційного ризику» детально відображає напрямки діяльності, які пов'язані з забезпеченням ефективної системи внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю органів Національної поліції, що полягає у вдосконаленні системи контролю за діями персоналу та створенні ефективних механізмів розслідування випадків, коли права громадян порушуються в результаті непрофесійних або протиправних дій поліцейських.

Наголошено, що під внутрішнім контролем за діяльністю органів Національної поліції слід розуміти систему заходів, спрямованих на: по-перше, забезпечення дотримання поліцейськими принципу верховенства права і охорони прав людини та основоположних свобод, а також вимог законодавства і відомчих нормативно-правових актів; по-друге, запобігання, профілактики і припинення вчинення поліцейськими правопорушень; по-третє, проведення ефективних, всебічних, об'єктивних і справедливих внутрішніх розслідувань правопорушень, вчинених поліцейськими, а також випадків застосування заходів фізичного впливу, спеціальних засобів та вогнепальної зброї, які потягли за собою заподіяння тілесних

ушкоджень чи смерть людини; по-четверте, захист поліцейських від протиправних посягань та загроз; по-п'яте, протидія спробам проникнення в систему Національної поліції осіб з кримінальними зв'язками.

Доведено, що одним із дієвих інструментів запобігання корупції є проведення службових розслідувань в діяльності органів Національної поліції за кожним фактом притягнення поліцейського до відповідальності за корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією.

Виокремлено та досліджено основні організаційно-правові форми ефективної участі громадськості у запобіганні корупції в органах Національної поліції, серед яких: 1) підвищення інформаційної відкритості та прозорості діяльності органів поліції, вчасного інформування ними про свої рішення, надання вичерпних пояснень щодо намірів; 2) забезпечення доступності та підзвітності органів поліції, особливо з тих питань, що стосуються безпосередньо громадян; 3) подальше вдосконалення чинного законодавства, що забезпечить дієві механізми для участі громадськості у формуванні та реалізації державної антикорупційної політики; 4) налагодження стійких форм конструктивного діалогу між громадськістю та органами поліції щодо реалізації державної антикорупційної політики на принципах партнерства та взаємодії.

Розділ 3 «Запобігання корупції під час проходження служби в органах Національної поліції» містить три підрозділи, присвячені дослідженню правового регулювання кадрового забезпечення органів Національної поліції на сучасному стані розвитку, запобіганню корупції під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції, а також шляхів мінімізації корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції.

У *підрозділі 3.1 «Стан та правове регулювання кадрового забезпечення органів Національної поліції на сучасному етапі розвитку»* наголошується, що в умовах сьогодення кадрове забезпечення органів Національної поліції є профілактичним інструментом та засобом запобігання корупційним діянням, допоміжним засобом щодо дотримання стандартів етичної поведінки, та додатковим – для підсилення інституту відповідальності, а також основою раціонального використання кадрових ресурсів у публічному управлінні.

З метою з'ясування визначення поняття кадрового забезпечення органів Національної поліції було проаналізовано зміст термінів «кадрове забезпечення», «кадрова політика», «кадрова робота» тощо.

З'ясовано, що головною метою кадрової політики органів

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

Національної поліції є: повномасштабна переатестація працівників, метою якої є якісне оновлення особового складу, очищення поліції від випадкових людей, які згідно з їх професійними, психологічними, фізичними і моральними якостями не повинні працювати в поліції; нова ідеологія відносин з населенням, що ґрунтується на принципах верховенства права і пріоритетності інтересів людини, а також відхід від старої моделі роботи правоохоронних органів, яка базувалась на формуванні високих статистичних показників діяльності; запровадження нової концепції діяльності підрозділів внутрішньої безпеки, відповідно до якої основними завданнями цього підрозділу визначено: моніторинг ризиків і загроз у поліцейській діяльності, контроль за додержанням законності працівниками поліції, забезпечення зв'язків апарату Національної поліції з громадськістю.

Висловлено авторські пропозиції щодо удосконалення правового регулювання кадрового забезпечення органів Національної поліції на сучасному етапі розвитку.

У *підрозділі 3.2 «Запобігання корупції під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції»* розглянуто окремі процедури проходження служби в органах Національної поліції та шляхи їх удосконалення.

Доведено, що ключове значення в реалізації кадрової політики в органах Національної поліції є прийняття відповідних кадрових рішень, яке стосується кадрових питань: прийняття на службу (відбір та підбір кадрів), переміщення по службі, присвоєння спеціальних звань, застосування дисциплінарних стягнень та заохочень тощо. Ротацію кадрів органів Національної поліції віднесено до превентивних заходів запобігання корупції в діяльності останньої.

Наголошено, що під час прийняття кадрових рішень в діяльності органів Національної поліції, можуть мати місце корупційні ризики, які класифіковано у наступні групи: ризики, які пов'язані з підбором персоналу; ризики, які з'являються в процесі проходження служби в поліції; ризики, пов'язані зі звільненням працівників поліції.

Визначено певні етапи процесу управління корупційними ризиками під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції.

Виокремлено корупційні ризики, які можуть бути під час проведення конкурсної процедури на посаду поліцейського, та можуть сприяти недовірі суспільства, несправедливості, упередженості, недоброчесності і непрозорості конкурсної процедури: 1) непрозора система формування самих конкурсних комісій; 2) недосконалість системи оцінювання кандидатів; 3) перешкоди вільного доступу

кандидатів до проходження всіх етапів; 4) маніпулятивність та упередженість в оцінюванні; 5) невизначеність конкурсних процедур.

Доведено, що психофізіологічне дослідження з використанням поліграфа може бути одним із механізмів запобігання проявам корупції в органах Національної поліції. Наголошується, що обстеження на поліграфі повинно проводиться не лише під час вступу на службу до поліції, але й на різних етапах кар'єри поліцейського: під час переміщення, під час проведення службових розслідувань, під час перевірки чесності й сумлінності виконання функціональних обов'язків тощо.

У *підрозділі 3.3 «Мінімізація корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції»* наголошується на існуванні ризиків, що впливають на ефективність діяльності органів поліції, а саме, кадровий ризик, оскільки він безпосередньо пов'язаний з особовим складом органу поліції.

Доведено, що управління кадровими ризиками – це складний процес, оскільки не усі кадрові ризики можна ідентифікувати й оцінити, багато з них мають вірогідницький характер.

Виокремлено та досліджено основні корупційні ризики під час проходження служби в органах Національної поліції: 1) привілейоване чи завідомо упереджене ставлення до окремих працівників поліції; 2) застосування репресивних заходів впливу (переведення, атестація, зміна умов праці тощо) до викривачів фактів корупції; 3) приховування корупційної поведінки підлеглих; 4) провокування підлеглих з боку керівника на корупційні дії; 5) зговір працівників щодо здійснення корупційних дій; 6) приймання керівником або пропонування підлеглими подарунків або послуг; 7) лобіювання та просування по службі окремих співробітників.

Запропоновано шляхи щодо мінімізації (усунення) потенційних корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції.

Розділ 4 «Особливості запобігання корупції при здійсненні юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції» містить три підрозділи, присвячені визначенню поняття та сутності юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції, проаналізовано правове регулювання та напрямки юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції, а також розкрито шляхи мінімізації корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції.

У *підрозділі 4.1 «Поняття та сутність юрисдикційних та*

контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції» визначено зміст юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції та надано характеристику основних ознак, що становлять їх сутність.

Визначено, що юрисдикційна діяльність органів Національної поліції – це врегульована нормами адміністративного права специфічна, державно-владна, підзаконна, виконавчо-розпорядча діяльність, яка реалізується шляхом окреслення в законодавстві обсягу повноважень щодо розв'язання індивідуальних адміністративних справ і застосування відповідних санкцій до правопорушників в адміністративному порядку.

Доведено, що контрольно-наглядова діяльність органів Національної поліції здійснюється з метою: а) отримання об'єктивної та достовірної інформації у сфері підтримання публічної безпеки та порядку; б) застосування заходів щодо попередження адміністративних правопорушень (з правом прямого втручання в оперативну діяльність об'єкта контролю); в) надання допомоги підконтрольній структурі у поновленні законності і дисципліни; г) встановлення причин і умов, що сприяють порушенню вимог правових норм; д) вжиття заходів щодо притягнення до правової відповідальності винних осіб.

У *підрозділі 4.2 «Правове регулювання та напрямки юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції»* надано характеристику сучасного стану правового регулювання юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органів Національної поліції та виокремлено їх напрямки.

Досліджено складові юрисдикційної діяльності органів Національної поліції з метою недопущення корупційних ризиків під час здійснення останніх, а саме: 1) здійснення дисциплінарного провадження; 2) розгляд скарг громадян або юридичних осіб щодо корупційних проявів в діях працівників органів поліції; 3) провадження в справах про адміністративні правопорушення (за недотримання вимог антикорупційного законодавства).

Наголошено, що при оцінці результатів юрисдикційної діяльності органів Національної поліції з порушенням вимог антикорупційного законодавства необхідно аналізувати динаміку загальної кількості адміністративних порушень; поширеність різних видів правопорушень; категорії посадових осіб, які частіше їх вчиняють; кількість осіб, підданих адміністративним стягненням, а також структуру цих стягнень по видам; ефективність адміністративної практики, її вплив на загальні результати по профілактиці

правопорушень; дотримання законності при здійсненні адміністративно-юрисдикційної діяльності.

Виокремлено напрямки контрольно-наглядової діяльності органів Національної поліції у сфері підтримання публічної безпеки та порядку в залежності від таких критеріїв: 1) об'єкта контролю; 2) суб'єкта здійснення; 3) виду перевірки; 4) виду дозвільної діяльності.

У *підрозділі 4.3 «Мінімізація корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції»* визначено основні шляхи усунення корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції.

Виокремлено та досліджено корупційні ризики під час здійснення контрольно-наглядової діяльності працівниками поліції, а саме: необґрунтовано широкі втручальні повноваження поліції щодо припинення або заборони діяльності; існування необґрунтованих повноважень щодо проведення перевірок «на місці» («на об'єкті»); необґрунтовано широкі повноваження поліції щодо безперешкодного отримання інформації, доступу до предметів і документів, приміщень, земельних ділянок; наявність повноваження щодо стягнення штрафу на місці вчинення проступку; співпадання складів правопорушень, передбачених КУпАП і багатьма галузевими законами, які караються штрафами різних розмірів.

Запропоновано заходи, спрямовані на мінімізацію корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції.

Розділ 5 «Запобігання корупції у сфері надання адміністративних послуг органами Національної поліції» містить три підрозділи, присвячені визначенню поняття та видів адміністративних послуг в діяльності органів Національної поліції, аналізу правового регулювання процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції та визначенню напрямків мінімізації корупційних ризиків у сфері, що досліджується.

У *підрозділі 5.1 «Поняття та види адміністративних послуг в діяльності органів Національної поліції»* наголошується на необхідності формування доктринального підходу до сутності адміністративної послуги в діяльності органів Національної поліції – важливим як у соціальному, так і у державницькому смислах, враховуючи відтворення у цьому терміні пріоритетів у публічно-правовому регулюванні діяльності органів Національної поліції. Простежено ґенезу інституційного становлення та розвитку діяльності

органів Національної поліції з надання адміністративних послуг, як засобу реалізації прав, свобод і охоронюваних законом інтересів людини і громадянина.

Проаналізовано юридичну конструкцію терміна «адміністративна послуга» з урахуванням універсальних правових категорій «послуга» та «адміністративний».

На підставі аналізу наукових позицій, з метою спрощення та уніфікації порядку надання органами Національної поліції адміністративних послуг, останні класифіковано за такими критеріями: 1) спрямованістю загроз національним інтересам, безпеці осіб, суспільству та держави; 2) рівнем встановлення повноважень щодо надання адміністративних послуг та правового регулювання процедури їх надання; 3) в залежності від виду адміністративної (дозвільної) діяльності; 4) платності; 5) формою дозвільного документа, що видається.

Досліджено повноваження органів Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, що сприяло виокремленню їх груп щодо надання адміністративних послуг: 1) адміністративні послуги, пов'язані з видачею документів дозвільного характеру щодо вогнепальної зброї, боєприпасів, інших предметів та об'єктів дозвільної системи, що працюють з вибуховими матеріалами, піротехнічних майстерень тощо; 2) адміністративні послуги у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху; 3) адміністративні послуги у сфері охоронної діяльності (охорона майна громадян, організацій, а також об'єктів, що підлягають обов'язковій охороні тощо).

У *підрозділі 5.2 «Правове регулювання процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції»* встановлено і проаналізовано сутність та особливості адміністративних процедур у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, зміст яких становить закріплений адміністративно-процедурними нормами порядок розгляду і вирішення органами Національної поліції адміністративних справ з метою забезпечення прав і законних інтересів, а також виконання відповідних обов'язків усіх суб'єктів у відповідних правовідносинах.

Аналіз доктринальних положень дозволив виокремити основні та специфічні ознаки процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції. До специфічних ознак процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції віднесено: регламентацію нормами адміністративного законодавства; процедурний характер діяльності органів Національної поліції; ініціативність; стадійність; формальне закріплення результатів процедури у вигляді індивідуального адміністративного акта (рішення,

дозвіл, ліцензія, акт, посвідчення тощо).

Розкрито сутність та особливості здійснення процедур надання адміністративних послуг органами Національної поліції у сфері забезпечення публічної безпеки і порядку, залежно від видів діяльності: реєстраційні повноваження; ліцензійні повноваження; власне дозвільні повноваження; погоджувальні повноваження.

Обґрунтовано позицію, що удосконалення правового регулювання процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції має полягати не просто в ухваленні нових нормативних актів, а у стабільній державній політиці щодо послідовного прийняття узгоджених між собою нормативних актів.

У *підрозділі 5.3 «Мінімізація корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг органами Національної поліції»* доведено, що запорукою мінімізації корупційних ризиків є забезпечення належного застосування антикорупційного законодавства. Такий підхід узгоджується із пріоритетністю превентивного підходу у подоланні корупції над репресивним.

Особливу увагу приділено виокремленню основних недоліків, які становлять собою корупційні ризики в процедурі надання адміністративних послуг органами Національної поліції, а саме: 1) неналежна визначеність або взагалі відсутність порядку надання адміністративної послуги; 2) умови надання послуг непрозорі і приховуються від отримувача послуги; 3) посадова особа органу Національної поліції, що надає послуги, має надто широкі та нерегламентовані дискреційні повноваження; 4) штучне ускладнення отримання адміністративної послуги, зокрема, шляхом встановлення додаткових заборон і обмежень чи створення надмірних обтяжень для одержувачів адміністративної послуги; 5) вимагання неправомірної вигоди за вчинення (не вчинення) певних дій; 6) навмисне приховування конфлікту інтересів; 7) неправомірне сприяння окремим фізичним (юридичним) особам чи їх об'єднанням; 8) неналежне (упереджене) ставлення до окремих осіб; 9) штучне створення несприятливих побутових умов та матеріально-ресурсного забезпечення при отриманні адміністративних послуг тощо.

Висловлено авторські пропозиції і рекомендації, спрямовані на оптимізацію теоретико-прикладних засад, підвищення ефективності практичної діяльності органів Національної поліції щодо мінімізації корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг, а також запропоноване авторське бачення оптимізації організаційних орієнтирів для системи запобігання корупції у сфері надання адміністративних послуг органами Національної поліції.

ВИСНОВКИ

У роботі здійснено теоретичне узагальнення і нове вирішення наукової проблеми, що виявляється у розробленні на основі аналізу чинного законодавства України, відповідних підзаконних нормативних актів, узагальнення практики їх реалізації, а також вивчення вітчизняних та зарубіжних теорій запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції. У результаті проведеного дослідження сформульовано низку висновків, пропозицій і рекомендацій, спрямованих на досягнення поставленої мети.

1. Запобігання корупції в органах Національної поліції досліджено як системну категорію із застосуванням теоретико-управлінської методології, зокрема: на цій основі розроблено прикладне поняття запобігання корупції та її завдання, об'єкти запобігання, виділені її структурні елементи, окреслені види діяльності, які містять найбільшу кількість корупційних ризиків, охарактеризовані адміністративні інструменти запобігання останнім.

До основних ознак запобігання корупції в органах Національної поліції України слід віднести: 1) результат суспільного запиту, необхідна умова проведення всіх проголошених реформ державних інституцій в цілому та Національної поліції зокрема; 2) визначений правовий інструментарій, що необхідний для досягнення поставлених цілей; 3) обов'язковий характер для всіх поліцейських; 4) публічний інтерес – новий європейський правоохоронний орган, в основі роботи якого європейські цінності забезпечення прав і свобод людини і громадянина; 5) чітко визначені цілі, завдання та напрямки щодо запобігання корупції в діяльності Національної поліції; 6) спрямованість на ефективну реалізацію прав і свобод людини і громадянина, що закріплені в Конституції України; 7) створення такої системи соціальних зв'язків, за якої істотно зменшується ймовірність виникнення ситуацій, які спонукають до зловживання службовим становищем; 8) відкритість та доступність для громадськості та всіх осіб, які цікавляться питаннями запобігання корупції в органах Національної поліції цієї діяльності; 9) створення відповідних стимулів до правомірної поведінки та обмежень для зловживань службовим становищем посадовими особами Національної поліції тощо.

2. Під правовим регулюванням запобігання корупції в органах Національної поліції визначено сукупність взаємозалежних, внутрішньо узгоджених підходів (принципів) і норм, спрямованих на упорядкування суспільних відносин щодо усунення, нейтралізації, послаблення корупційних ризиків, а також перешкоджання здійсненню

протиправних намірів щодо вчинення корупційних правопорушень або правопорушень, пов’язаних з корупцією з метою належної їх охорони та розвитку в напряму визнання корупції загрозою для суспільства та держави.

3. Доведено, що адміністративно-правовий механізм запобігання корупції в органах Національної поліції являє собою цілісну систему взаємопов’язаних і взаємодіючих один з одним елементів, існування яких забезпечує реалізацію антикорупційної політики держави. Визначено основні елементи адміністративно-правового механізму запобігання корупції в органах Національної поліції: 1) нормативно-правові акти, які містять норми адміністративного права (матеріальні та процесуальні); 2) суб’єкти запобігання корупції в органах Національної поліції; 3) адміністративно-правові відносини у сфері запобігання корупції в органах Національної поліції; 4) адміністративно-правовий інструментарій тощо.

4. Обґрунтовано позицію, що до суб’єктів запобігання корупції в органах Національної поліції доцільно віднести: 1) суб’єктів, які були спеціально створенні для забезпечення моніторингу, організації і контролю за дотриманням антикорупційного законодавства, оцінку корупційних ризиків щодо запобігання корупції з боку посадових осіб Національної поліції; 2) підрозділи кадрового забезпечення, 3) керівників органів і підрозділів Національної поліції всіх рівнів. Виокремлено та охарактеризовано основні завдання і принципи роботи спеціального суб’єкта запобігання корупції в органах Національної поліції.

5. Визначено, що корупційні ризики в діяльності органів Національної поліції України становлять ймовірність факторів (правових, соціальних, організаційних) та причин, які породжують, стимулюють, спонукають посадових осіб органів Національної поліції щодо вчинення події корупційного правопорушення чи правопорушення, пов’язаного з корупцією, яка негативно вплине на досягнення органом Національної поліції визначених цілей та завдань у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку, і розміри можливого заподіяння у зв’язку з цим шкоди особі, суспільству і державі.

6. Аргументовано, що під дискреційними повноваженнями в діяльності органів Національної поліції слід розуміти сукупність прав та обов’язків поліцейських, що надають можливість їм на власний розсуд визначити повністю або частково вид і зміст адміністративного рішення, яке приймається, або можливість вибору на власний розсуд одного з декількох варіантів адміністративних рішень.

7. Визначено структуру конфлікту інтересів як корупційного ризику в діяльності органів Національної поліції, яку становлять: по-перше, суб'єкт – поліцейський, який наділений публічно-владними повноваженнями; по-друге, об'єкт конфлікту – сферу, в якій виникає конфлікт інтересів (у цьому випадку діяльність поліцейського пов'язана з реалізацією своїх повноважень у сферах забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку); по-третє, предмет конфлікту – це є те основне протиріччя, через якого і заради розв'язання якого суб'єкти вступають у протиборство; по-четверте, динаміка конфлікту інтересів; по-п'яте, результат конфлікту інтересів.

8. Виокремлено основні напрямки діяльності органів Національної поліції із забезпечення внутрішнього контролю: запобігання порушень прав людини та вчинення правопорушень (дисциплінарних, адміністративних, кримінальних) поліцейськими; протидія корупції (проведення перевірок на доброчесність); виявлення причин та умов, що сприяють вчиненню правопорушень поліцейськими з метою запобігання і профілактики правопорушень; забезпечення належного розслідування випадків порушення антикорупційного законодавства, вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією і злочинів поліцейськими; розгляд обґрунтованих скарг на дії поліцейських, проведення об'єктивних, всебічних і неупереджених внутрішніх службових розслідувань.

9. Встановлено, що здійсненню внутрішнього та зовнішнього контролю за діяльністю органів Національної поліції в частині мінімізації корупційних ризиків, повинно сприяти: запровадження антикорупційної політики і кодексів поведінки, а також ефективних заходів для виконання цієї політики в органах поліції усіх рівнів; ретельний підбір співробітників враховуючи їх фінансовий стан та наявність потенційного конфлікту інтересів у сукупності з ретельним аналізом корупційних ризиків у певних сферах поліцейської діяльності; запровадження ефективного механізму нагляду та забезпечення високих антикорупційних стандартів та гарантування справедливого і ретельного розслідування та передачі винних осіб до правосуддя, не зважаючи на посади; спрощенні механізмів повідомлення про корупцію відповідним органам, а також зобов'язати своїх співробітників доповідати про корупційні діяння чи бездіяльність відповідним органам; звітності перед суспільством щодо адекватності, дієвості та ефективності антикорупційної системи та

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

участі громадськості в запобіганні корупції серед співробітників поліції.

10. Доведено, що процес управління корупційними ризиками під час підбору, підготовки кадрів та проходження служби в органах Національної поліції складається із п'яти ключових взаємопов'язаних етапів: 1) підготовки та планування оцінки корупційних ризиків; 2) проведення оцінки корупційних ризиків; 3) розробки плану реагування на корупційні ризики; 4) інформування (усвідомлення важливості участі особового складу в процесі та сприяння досягненню мети виявлення та оцінки ризиків та розробки плану запобігання корупції); 5) моніторингу та перегляду.

11. Виділено першочергові заходи, необхідні для мінімізації корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції: 1) проведення всебічного відбору кадрів, при якому не допускається прийом на роботу осіб, що мають серйозні особисті недоліки, соціальні зв'язки, які порочать їх, або факти біографії, які свідчать про наявність у них моральних дефектів; 2) забезпечення належного документування конкурсної процедури, фіксацію стадій та результатів конкурсу на спеціальних бланках або в протоколах, що одразу підписуються членами комісії; 3) встановлення процедури розкриття інформації стосовно конфлікту інтересів членами конкурсної комісії та відмови у включенні до складу членів цієї комісії; 4) попереджати претендентів на посаду щодо відповідальності за подання недостовірних відомостей про себе; 5) забезпечення перевірки достовірності наданих претендентом на посаду відомостей щодо себе з оригіналами або завіреними копіями відповідних документів, а також його відповідності кваліфікаційним вимогам (у випадку, якщо не проводиться спеціальна перевірка); 6) поширення інформації про вакантні посади та оголошені конкурси, аби забезпечити відповідність претендентів встановленим критеріям та залучення до конкурсу більшого кола осіб, що сприятиме змагальності цієї процедури; 7) запобігання залученню внутрішніх претендентів на посаду (осіб які вже працюють в органі), до будь-яких заходів з організації добору кадрів, конкурсу; 8) відображення у документації за результатами проведення конкурсу мотивів прийнятого рішення; 9) запровадження прогресивної системи матеріального та інших видів стимулювання; 10) забезпечення змішаного стилю керівництва; 11) проведення організаційних заходів, що сприяють збереженню службової таємниці.

12. Доведено, що контрольно-наглядова діяльність органів Національної поліції становить сукупність юридично визначених процедур, здійснюваних працівниками поліції щодо перевірки

відповідності фактичного стану впорядкованості суспільних відносин, за участю непідпорядкованих суб'єктів, правовим розпорядженням та вимогам законодавства у сфері забезпечення охорони прав і свобод людини, інтересів суспільства і держави, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку.

13. З'ясовано, що складовими напрямками юрисдикційної діяльності органів Національної поліції з метою недопущення корупційних ризиків під час діяльності останніх є: 1) здійснення дисциплінарного провадження; 2) розгляд скарг громадян або юридичних осіб щодо корупційних проявів в діях працівників органів поліції; 3) провадження в справах про адміністративні правопорушення (з питань недотримання вимог антикорупційного законодавства).

14. Встановлено, що з метою мінімізації корупційних ризиків в юрисдикційній та контрольно-наглядовій діяльності органів Національної поліції необхідно: визначити в нормативних актах конкретні підстави для прийняття рішення про заборону здійснення діяльності; закріпити повноваження щодо зупинення певної діяльності (закриття об'єкта) органом поліції з обов'язковим підтвердженням такого рішення судом; заохочувати практику здійснення перевірок органами поліції на підставі отриманих звітів від осіб, а також копій документів; позбавити органи поліції повноваження щодо стягнення штрафу на місці вчинення правопорушення із встановленням порядку сплати штрафів виключно через банківські установи; запровадити ускладнену процедуру застосування штрафу, якій передуватиме обов'язкова стадія висунення вимог щодо усунення виявлених порушень; усунення дублювання складів протиправних діянь в КУпАП і галузевих законах; усунути існуючу в законодавстві необґрунтовану велику різницю між найменшим і найбільшим розміром штрафу за одне правопорушення тощо.

15. Зроблено висновок, що під адміністративними послугами в діяльності органів Національної поліції слід розуміти урегульовану адміністративно-правовими нормами публічно-сервісну діяльність органів поліції, що здійснюється за зверненням фізичної чи юридичної особи, шляхом провадження передбачених законодавством послідовних дозвільних чи інших процедур, офіційним результатом якої є індивідуальний адміністративний акт. Наголошено на необхідності розглядати публічно-сервісну діяльність органів Національної поліції у широкому та вузькому розумінні.

16. Доведено, що правова регламентація процедури надання адміністративних послуг органами Національної поліції дозволить знизити ступінь загрози виникнення передумов для вчинення

корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією, за рахунок: зниження ступеню ризику відхилення від виконання обов'язків; створення умов для здійснення належного контролю за процесом прийняття управлінських рішень, що при необхідності дозволяє коригувати помилкові рішення не чекаючи розвитку конфліктної ситуації; забезпечення однакового здійснення функцій посадовими особами органів Національної поліції; створення прозорої, відкритої моделі реалізації корупційно-небезпечної функції; дроблення адміністративних процедур на додаткові стадії з їх закріпленням за незалежними один від одного посадовими особами органів Національної поліції, що дозволить забезпечити їх взаємний контроль.

17. Акцентовано увагу на тому, що маючи на меті мінімізацію корупційних ризиків у сфері надання адміністративних послуг органами Національної поліції, необхідно здійснити наступні заходи: чітко віднести умови та порядок здійснення адміністративних процедур до відповідних норм законодавчих і нормативних актів; спростити процедури надання адміністративних послуг; обмежити дискреційні повноваження посадової особи, що надає адміністративні послуги; створити інструкції щодо застосування внутрішнього положення і процедур надання послуг та стандартних операційних процедур; надати клієнтам повну і зрозумілу інформацію щодо умов надання таких послуг (веб-сайт, розміщення повідомлень в Інтернеті тощо); мінімізувати контакти посадової особи органу поліції з громадянами при наданні адміністративної послуги, зокрема, шляхом впровадження альтернативних шляхів подання чи отримання інформації (поштою, електронною поштою, факсом тощо); періодично проводити ротацію кадрів органів поліції; повідомити клієнтам повну інформацію про порядок подання скарг; забезпечити обов'язковий розгляд скарг на дії посадової особи органу поліції, з інформуванням скаржника щодо результатів такого розгляду; переглянути та скоригувати графіки прийому отримувачів адміністративних послуг залежно від конкретних обставин; забезпечити чітке формулювання кваліфікаційних критеріїв до учасників процедури закупівель, а також оприлюднення усього обсягу інформації та документів відповідно до закону, вільний та рівний доступ учасників до такої інформації; забезпечити належне документування кожного етапу, усіх прийнятих рішень в межах процедури закупівель, а також будь-яких контактів з учасниками процедури закупівлі, або спроб таких контактів з їх боку, збереження відповідних документів; здійснювати заходи щодо збереження та нерозголошення змісту одержаних конкурсних пропозицій до їх офіційного розкриття.

18. Наголошено на необхідності удосконалення правового та організаційного забезпечення запобігання корупції в органах Національної поліції України, а саме:

– законодавчо закріпити основні принципи запобігання конфлікту інтересів — 1) забезпечення пріоритету прав і свобод людини та громадянина; 2) зміцнення довіри громадян; 3) дотримання принципу неупередженості; 4) дотримання принципу толерантності; 5) забезпечення принципу ефективності службової діяльності; 6) забезпечення відповідальності; 7) забезпечення прозорості службової діяльності — в Законі України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 в розділі 5 «Запобігання та врегулювання конфлікту інтересів»;

– з метою врегулювання конфлікту інтересів в діяльності поліцейських, внести зміни до Закону України «Про Національну поліцію», доповнивши його відповідною статтею «Врегулювання конфлікту інтересів», яку викласти в такій редакції:

«У разі виникнення конфлікту інтересів під час виконання службових повноважень поліцейський зобов’язаний негайно доповісти про це своєму безпосередньому керівникові. Безпосередній керівник поліцейського зобов’язаний вжити всіх необхідних заходів щодо недопущення виникнення реального, потенційного конфлікту інтересів, шляхом доручення виконання відповідного службового завдання іншій посадовій особі, особистого виконання службового завдання чи в інший спосіб, передбачений законодавством»;

– з метою закріплення права на виступ на засіданні відповідної ради під час обговорення резолюції недовіри керівникові органу (підрозділу) поліції, внести відповідні зміни до ст. 87 Закону України «Про Національну поліцію», доповнивши її новою частиною такого змісту:

«Керівник органу (підрозділу) поліції, щодо якого розглядається питання про прийняття резолюції недовіри, має право на виступ на засіданні відповідної ради під час обговорення проекту резолюцію недовіри».

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ:

Монографія:

1. Шатрава С. О. Теорія і практика запобігання корупції в органах Національної поліції України: адміністративно-правове дослідження: монографія. Харків: Діса плюс, 2016. 456 с.

Наукові статті та тези доповідей і наукових повідомлень:

2. Шатрава С. О. Розвиток та сучасний стан правового

регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції України. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Юридичні науки. 2017. № 3. Т. 2. С. 74-78.

3. Шатрава С. О. Мінімізація корупційних ризиків під час прийняття кадрових рішень в діяльності органів Національної поліції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2017. № 4. С. 113-115 URL : http://www.lsej.org.ua/4_2017/31.pdf (дата звернення: 18.09.2017).

4. Шатрава С. О. Сутність принципів управління конфліктами інтересів в діяльності органів Національної поліції України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2016. Вип. 36. Т. 2. С. 69-71.

5. Шатрава С. А. Предупреждение коррупции при процедуре отбора и принятия на службу в органы Национальной полиции Украины. *Legea si Viata*. 2016. № 12/3 (300). С. 105-109.

6. Шатрава С. О. Запобігання та протидія корупції в діяльності органів Національної поліції України через призму етичних засобів. *Jurnalul juridic national : teorie şi practică*. 2016. № 6 (22). С. 63-65.

7. Шатрава С. О. Місце та особливості функціонування органів Національної поліції України в системі суб’єктів протидії корупції. *Visegrad Journal on Human Rights*. 2016. № 4/1. С. 222-226.

8. Шатрава С. О. Адміністративні послуги в діяльності органів внутрішніх справ: поняття та класифікація. *Jurnalul juridic national : teorie şi practică*. 2015. № 6 (16). С. 104-107.

9. Шатрава С. О. Способи врегулювання конфлікту інтересів в діяльності органів внутрішніх справ: питання сьогодення. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія : Юридичні науки. 2015. № 6. Т. 2. С. 148-150.

10. Шатрава С. О. Конфлікт інтересів як корупційний ризик в діяльності органів внутрішніх справ. *Європейські перспективи*. 2015. № 6. С. 126-131.

11. Шатрава С. О. Правове регулювання процедури надання адміністративних послуг органами внутрішніх справ: питання законодавчого закріплення. *Право і суспільство*. 2015. № 6-2. Ч. 2. С. 152-158.

12. Шатрава С. О. Юрисдикційні та контрольно-наглядові повноваження органів внутрішніх справ: поняття, сутність та мінімізація корупційних ризиків під час їх здійснення. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : «Юриспруденція». 2015. Вип. 17. Т. 1. С. 87-89.

13. Шатрава С. О. Адміністративно-правовий механізм профілактики корупції в органах внутрішніх справ. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2015. Вип.

35. Ч. 2. Т. 3. С. 37-39.

14. Шатрава С. О. Щодо розуміння дисциплінарного провадження в органах прокуратури : питання теорії та практики. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2014. № 3. С. 101-104 URL : http://www.lsej.org.ua/3_2014/29.pdf (дата звернення: 18.09.2017).

15. Шатрава С. О. Щодо позасудового порядку оскарження рішення про застосування дисциплінарного стягнення (на прикладі органів прокуратури України). *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2014. № 2/65. С. 192-199.

16. Шатрава С. О. Адміністративні процедури виконання судового рішення в адміністративному судочинстві : питання сьогодення. *Право і Безпека*. 2014. № 2 (53). С. 75-80.

17. Шатрава С. О. Дискреційні повноваження працівників ОВС як корупційний ризик в діяльності органів внутрішніх справ. *Порівняльно-аналітичне право*. 2013. № 2. С. 276-277 URL : http://www.pap.in.ua/2_2013/Shatrava.pdf (дата звернення: 18.09.2017).

18. Шатрава С. О. Корупційні ризики в діяльності органів внутрішніх справ : сутність та зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія : Право. 2013. Вип. 21. Ч. 2. Т. 2. С. 268-270.

19. Шатрава С. О. Діяльність спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції: питання сьогодення. *Право і Безпека*. 2012. № 5 (47). С. 117-120.

20. Шатрава С. О. Антикорупційна експертиза як засіб виявлення корупціогенних факторів в діяльності суб'єктів публічної адміністрації. *Право і Безпек*а. 2012. № 4 (46). С. 109-112.

21. Шатрава С. О. Щодо інформаційної взаємодії органів державної податкової служби з іншими правоохоронними органами у питаннях боротьби з корупцією. *Юрист України* : наук.-практ. журн. / редкол. : О. О. Погрібний, Ю. В. Баулін, Ю. П. Битяк та ін. Х. : Право, 2011. № 3 (16). С. 68-73.

22. Шатрава С. О. Діяльність ОВС щодо профілактики правопорушень на транспорті. *Кримський юридичний вісник*. Сімферополь, 2009. Вип. № 2 (6). С. 170-176.

23. Шатрава С. О. Правова регламентація діяльності судової міліції в умовах сьогодення. *Підприємництво, господарство і право*. 2009. № 9. С. 48-50.

24. Шатрава С. О. Юридична відповідальність як гарантія забезпечення законності діяльності судової міліції. *Форум права*. 2009. № 2. С. 423-429 URL : http:// www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-2/09scodcm.pdf (дата звернення: 18.09.2017).

25. Шатрава С. О. Питання щодо віднесення видворення за межі

України іноземців та осіб без громадянства до заходу адміністративного припинення. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2009. Вип. 44. С. 109-114.

26. Шатрава С. О. Заходи забезпечення безпеки – основні напрямки діяльності судової міліції. *Актуальні проблеми державного управління*. Зб. наук. пр. Х. : Магістр, 2009. № 1 (35). С. 451-460.

27. Шатрава С. О. Взаємодія судової міліції та Державної судової адміністрації України : питання сьогодення. *Актуальні проблеми державного управління*. Зб. наук. пр. Х.: Магістр, 2008. № 2 (34). С. 405-411.

28. Шатрава С. О. Щодо місця етичних засобів запобігання та протидії корупції в діяльності органів Національної поліції України. *Публічне управління у забезпеченні сталого розвитку країни*: збірник тез науково-практичної конференції за міжнародною участю (в межах Третьої щорічної науково-освітньої виставки «Публічне управління XXI», приуроченої до Всесвітнього дня науки (м. Харків, 24 листопада 2016 року). Х.: Магістр, 2016 URL : http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/conf/2016-5/doc/4/25.pdf (дата звернення: 18.09.2017).

29. Шатрава С. О. Громадський контроль за діяльністю органів Національної поліції як один із чинників запобігання корупції. *Правоохоронна функція держави*: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 лист. 2016 р.). Х.: ХНУВС, 2016. С. 369-374.

30. Шатрава С. О. Мінімізація корупційних ризиків в діяльності органів Національної поліції як складова умова підвищення рівня складових сектору безпеки і оборони. *Стан і перспективи реформування сектору безпеки і оборони України*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Київ, 25-26 лист. 2016 р.). К.: Паливода А.В., 2016. С. 325-327.

31. Шатрава С. О. Деякі питання правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції : міжнародно-правовий аспект. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави*: матеріали V міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 листоп. 2016 р.). Х.: ХНУВС, 2016. С. 182-184.

32. Шатрава С. О. Національна поліція України як спеціально уповноважений суб'єкт у сфері протидії корупції. *Актуальні питання розвитку державності та правової системи в сучасній Україні*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 28-29 жовтня 2016 р.). Запоріжжя: ЗНУ, 2016. С. 113-115.

33. Шатрава С. О. Мінімізація корупційних ризиків під час здійснення юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції. *Стан та перспективи розвитку*

адміністративного права України: матеріали II міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 30 вересня. 2016 р.). О.: ОДУВС, 2016. С. 186-188.

34. Шатрава С. О. Дослідження способів врегулювання конфлікту інтересів в діяльності органів Національної поліції України. *Актуальні проблеми національного законодавства*: матер. всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (м. Кіровоград, 29 квіт.2016 р.). Кіровоград: КДПУ ім. В. Винниченка, 2016. С. 84-86.

35. Шатрава С. О. Щодо змісту адміністративно-правового механізму профілактики корупції в діяльності органів Національної поліції України. *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції*: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2016 р.). Х.: Золота миля, 2016. С. 156-160.

36. Шатрава С. О. Щодо розуміння принципів управління конфліктами інтересів в діяльності органів Національної поліції України. *Світовий досвід підготовки кадрів поліції та його впровадження в Україні*: матер. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Дніпропетровськ, 17 березня 2016 р.). Дніпропетровськ: ДДУВС, 2016. С. 134-135.

37. Шатрава С. О. Виокремлення корупційних ризиків під час проходження служби працівниками органів внутрішніх справ. *Шляхи покращення системи професійної підготовки правоохоронців до дій в екстремальних умовах*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 18 грудня 2015 р.). Х.: ХНУВС, 2015. С. 172-175.

38. Шатрава С. О. Деякі питання розгляду публічно-правових спорів пов’язаних із вчиненням корупції. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 13 лист. 2015 р.). Х.: ХНУВС, 2015. С. 309-312.

39. Шатрава С. О. Службове розслідування в діяльності органів публічної адміністрації як дієвий інструмент запобігання корупції. *Сучасна адміністративно-правова доктрина захисту прав людини*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 квіт. 2015 р.). Х.: НУЮА ім. Ярослава Мудрого, 2015. С. 219-221.

40. Шатрава С. О. Створення ефективної системи запобігання корупції : питання сьогодення. *Актуальні проблеми адміністративно-правового забезпечення діяльності органів внутрішніх справ України*: матеріали наук.-практ. конф. (м. Харків, 15 квіт. 2015 р.). Х.: ХНУВС, 2015. С. 220–223.

41. Шатрава С. О. Деякі питання щодо запобігання корупції у діяльності органів публічної адміністрації. *Кримінально-правові та кримінологічні засади протидії корупції*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 03 квіт. 2015 р.). Х.: Золота миля, 2015.

С. 230-233.

42. Шатрава С. О. Проблема сутності судового рішення в адміністративному судочинстві. *Адміністративне право та процес України: пріоритетні напрями розвитку в умовах демократизації*: тези доп. II міжнар. наук.-практ. конф. пам'яті докт. юрид. наук, проф., засл. діяча науки і техніки України Леоніда Васильовича Коваля (м. Запоріжжя, 6-7 берез. 2015 р.). / за заг. ред. Т. О. Коломоєць. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. С. 155-159.

43. Шатрава С. О. Деякі питання щодо процедури виконання судового рішення в адміністративному судочинстві. *Сучасний стан та перспективи розвитку адміністративного права та процесу*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 10 жовт. 2014 р.). О.: ОДУВС, 2014. С. 145-146.

44. Шатрава С. О. Проблемні питання щодо порядку проведення службового розслідування в органах внутрішніх справ. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 25 квіт. 2014 р.). Х.: ХНУВС, 2014. С. 301-304.

45. Шатрава С. О. Порушення правил дозвільної діяльності в сфері безпеки дорожнього руху: питання сьогодення. *Проблеми підвищення рівня безпеки, комфорту та культури дорожнього руху*: матеріали III міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 16-17 квіт. 2013 р.). Х. : Харк. нац. автомоб.-дорож. ун-т, 2013. С. 49-50.

46. Шатрава С. О. Щодо профілактичної роботи в системі органі внутрішніх справ: поняття, мета та об'єкти профілактики. *Актуальні правові та організаційні проблеми публічного управління та судочинства*: зб. наук. пр. міжнар. наук.-практ. конф. : у 2-х ч. Ч. 1: Науково-практичні аспекти оптимізації управлінської діяльності органів державної влади. Розбудова системи місцевого самоврядування України в умовах здійснення політичної реформи (м. Кіровоград, 12-13 квіт. 2013 р.). К.: НДІ приват. права і підприємництва НАПрН України, 2013. С. 171-172.

47. Шатрава С. О. Заходи щодо запобігання та протидії корупції в рамках міжнародного співробітництва. *Актуальні проблеми адміністративного права та процесу*: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Донецьк, 28 вересня 2012). Донецьк: ДЮІ МВС України, 2013. С. 57-60.

48. Шатрава С. О. Роль громадськості у процесі оцінки корупційних ризиків, як запорука успішної антикорупційної політики. *Роль права у забезпеченні законності та правопорядку*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 31 серпня 2012 р.). Запоріжжя: Істина, 2012. С. 79-81.

49. Шатрава С. О. Антикорупційна експертиза законодавства як превентивний інструмент протидії корупції. *Сучасні аспекти правового життя України*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 28-29 серпня). К.: Центр правових наукових досліджень, 2012. С. 77-80.

50. Шатрава С. О. Кадрове забезпечення органів внутрішніх справ: питання сьогодення. *Сучасні проблеми правового забезпечення державних реформ*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Львів, 11 серпня 2012 р.). Л.: Центр правничих ініціатив, 2012. С. 55-57.

51. Шатрава С. О. Щодо питання вдосконалення діючого законодавства спрямованого на профілактику корупції в діяльності органів внутрішніх справ. *Адміністративне право України: сучасний стан та шляхи розвитку* : матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 квітня 2012 р.). Х. : ХНУВС, 2012. С. 246-249.

52. Шатрава С. О. Корупційні ризики в діяльності органів внутрішніх справ щодо надання адміністративних послуг. *Права людини : проблеми забезпечення, реалізації та захисту*: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 лют. 2012 р.). Запоріжжя: Істина, 2012. Ч. 4. С. 98-99.

53. Шатрава С. О. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення публічно-правових спорів щодо правовідносин, пов’язаних з виборчим процесом. *Сучасні проблеми правової системи та державотворення в Україні*: зб. тез доповідей учасників міжнарод. наук.-практ. конф. (27-28 травня 2011 р. м. Черкаси). Черкаси: СУЕМ, 2011. С. 68-69.

54. Шатрава С. О. Діяльність служби дільничних інспекторів міліції щодо профілактики злочинності неповнолітніх. *Протидія злочинності неповнолітніх: досвід та сучасні проблеми*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (14-15 квітня 2011 р. м. Кіровоград). Кіровоград: КірЮІ ХНУВС. С. 58-59.

55. Шатрава С. О. Щодо розуміння поняття «публічна служба» у адміністративному судочинстві. *Перші зимові юридичні читання*: матер. міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Кіровоград, 18-19 березня 2011 р.). Кіровоград: КірДПУ ім. В. Винниченка, 2011 С. 417-422.

56. Шатрава С. О. Юрисдикція адміністративних судів щодо вирішення спорів з приводу прийняття громадян на публічну службу, їх проходження, звільнення з публічної служби. *Актуальні проблеми юридичної науки очима молодих вчених*: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (Донецьк, 25 лютого 2011 р.): Спец. Випуск. Донецьк: Цифровая типография, 2011. С. 29-32.

57. Шатрава С. О. Особливості дотримання законності у сфері забезпечення внутрішньої безпеки держави. *Національні інтереси та*

проблеми забезпечення безпеки в Україні: матер. всеукр. наук.-практ. конф. (18-19 листопада 2010 р.). Кіровоград: КірЮІ ХНУВС, 2010. С. 96-98.

58. Шатрава С. О. Адміністративно-правове регулювання охоронної діяльності ДСО при МВС України. *Теорія і практика сучасного права*: зб. матер. конф. Херсон: Айлант, 2010. Т. 2. С. 29-32.

59. Шатрава С. О. Інформаційне забезпечення діяльності спеціальних підрозділів міліції під час проведення масових заходів міжнародного рівня. *Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення*: матер. ІІІ міжнар. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 4-5 червня 2010 р.). Івано-Франківськ: ПЮІ ЛьвДУВС, 2010. С. 325-328.

60. Шатрава С. О. Міжнародне співробітництво у боротьбі з відмиванням доходів через футбольний сектор. *Державне управління та місцеве самоврядування*: тези ІХ Міжнародного наук. конгресу (м. Харків, 26-27 березня 2010 р.). Х.: Магістр, 2010. С. 127-128.

61. Шатрава С. О. Забезпечення національної безпеки України: проблеми теорії. *Національні інтереси та проблеми забезпечення національної безпеки України*: матер. Всеукраїнської наук.-практ. конф. (5-6 листопада 2009 р. м. Кіровоград). Кіровоград: КірЮІ ХНУВС. С. 54-56.

62. Шатрава С. О. Адміністративні послуги в діяльності органів внутрішніх справ в контексті системи управління якістю. *Теорія та практика забезпечення якісного управління у сфері діяльності Міністерства внутрішніх справ*: матер. Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27 листопада 2009 р.) / за заг. ред. Т.О. Проценка. К.: ДНДІ МВС України, 2009. С. 162-165.

63. Шатрава С. О. Адміністративно-правова охорона особистих прав громадян: шляхи її розвитку. *Актуальні проблеми адміністративного законодавства України: шляхи його вдосконалення*: матер. ІІ Міжнарод. наук.-практ. конф. (м. Івано-Франківськ, 5-6 червня 2009 року). Ч. І. Івано-Франківськ: Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС, 2009. С. 65-69.

64. Шатрава С. О. Нормативне закріплення місця судової міліції в системі МВС України. *Розвиток державності та права в Україні: реалії та перспективи*. Зб. наук. праць. Частина 1. Матер. І Міжнарод. наук.-практ. конф. (24 квітня 2009 року). Сімферополь: КРП «Видавництво «Кримнавчпеддержвидав», 2009. С. 208-211.

65. Шатрава С. О. Видворення за межі України іноземців та осіб без громадянства – захід адміністративного припинення. *Проблема адаптації національного законодавства у сфері міграції до міжнародних стандартів та протидії незаконній міграції та торгівлі*

людьми: матер. круглого (20 березня 2009 року, м. Івано-Франківськ). Івано-Франківськ: Прикарпатський юридичний інститут ЛьвДУВС, 2009. С. 64-68.

66. Шатрава С. О. Дисциплінарна відповідальності працівників митної служби: питання сьогодення. *Актуальні проблеми правового регулювання в сфері реалізації сучасної митної політики держави*: матер. міжнарод. наук. симпозіуму курсантів, студентів та молодих вчених. Дніпропетровськ, 2009. С. 84-85.

67. Шатрава С. О. Сучасний стан цивільного демократичного контролю за діяльністю міліції. *Державне управління та місцеве самоврядування*: тези IX Міжнарод. наук. конгресу (м. Харків, 26 – 27 березня 2009 р.). Х.: Вид-во ХАРІ НАДУ «Магістр», 2009 – С. 75-77.

68. Шатрава С. О. Теоретико-правові засади діяльності суб'єктів по роботі з персоналом ОВС. *Актуальні проблеми роботи з персоналом у правоохоронних органах*: матер. наук.-практ. конф. (м. Харків, 27 листопада 2008 р.) / за ред. проф. А. Т. Комзюка та проф. М. І. Іншина. Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2008. С. 69-72.

69. Шатрава С. О. Сутність та особливості адміністративної діяльності спеціальних підрозділів міліції. *Сучасний вимір держави та права*: зб. наук. пр. / за ред. В.І. Терентьєва, О.В. Козаченко. Міжнар. наук.-практ. конф. «Четверті Прибузькі юридичні читання» (м. Миколаїв, 28-29 листопада 2008 р.) Миколаїв: Іліон, 2008. С. 170-172.

Опубліковані праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

70. Адміністративна діяльність органів поліції України: підручник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокуренка; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, В. А. Троян та ін. ; передм. В. В. Сокуренка] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2017. 432 с.

71. Адміністративна діяльність поліції у питаннях та відповідях: навчальний посібник / за заг. ред. д-ра юрид. наук, проф., акад. НАПрН України О. М. Бандурки ; [О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. М. Князєв та ін. ; передм. О. М. Бандурки] ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Х.: ХНУВС, 2017. 240 с.

72. Закон України «Про Національну поліцію»: наук.-практ. коментар / за заг. ред. д-ра юрид. наук, доц. В. В. Сокуренка. Х.: ХНУВС, 2016. 408 с.

73. Адміністративна відповідальність за правопорушення пов'язані з корупцією: наук.-практ. посіб. / [К. Л. Бугайчук, О. І. Безпалова, О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.]. Х.: ХНУВС,

2016. 98 с.
74. Правове регулювання управлінської та правоохоронної діяльності у сфері оподаткування: монографія [О. П. Рябченко, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова¸С. О. Шатрава та ін.]; за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. Х.: Панов, 2016. 472 с.
75. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення [станом на 1.09.2016 р.] / за заг. ред. С. В. Пєткова. К.: Центр учбової літератури, 2016. 544 с.
76. Науково-практичний коментар Бюджетного кодексу України [станом на 20.01.2016 р.] / за заг. ред. Т. А. Латковської. К.: Центр учбової літератури, 2016. 176 с.
77. Науково-практичний коментар Кодексу України про адміністративні правопорушення [станом на 20.01.2017 р.] / за заг. ред. С.В. Пєткова. К.: Центр учбової літератури, 2017. 544 с.
78. Адміністративне судочинство: навч. посіб. / [О. П. Рябченко, С. Ф. Денисюк, О. В. Джафарова, Т. Є. Кагановська, С. О. Шатрава та ін.] ; за заг. ред. проф. О. П. Рябченко. [2-ге вид., перероб. та доп.]. Х.: ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2014. 304 с.
79. Судові та правоохоронні органи України: навч. посіб. / [О. В. Марцеляк, О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.] ; керів. автор. кол. Г. О. Пономаренко та О. Ю. Синявська. Х.: ФО-П Шейніна О. В., 2010. 288 с.
80. Адміністративна діяльність органів внутрішніх справ. Загальна частина: підручник / [О. М. Бандурка, Г. О. Пономаренко, О. В. Джафарова, С. О. Шатрава та ін.] ; за заг. ред. О. П. Рябченко. Х.: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2009. 256 с.

АНОТАЦІЯ

Шатрава С.О. Адміністративно-правові засади запобігання корупції в органах Національної поліції України. *Рукопис.*

Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук зі спеціальності 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Харківський національний університет внутрішніх справ. Харків, 2017.

У дисертації здійснено теоретичне узагальнення і авторське вирішення наукової проблеми щодо формування нової концепції адміністративно-правового механізму запобігання корупції в органах Національної поліції. Розкрито ступінь наукової розробленості проблеми сутності та значення запобігання корупції в органах Національної поліції. Охарактеризовано сучасний стан правового регулювання запобігання корупції в органах Національної поліції.

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

З'ясовано місце та особливості функціонування органів Національної поліції в системі суб'єктів запобігання корупції. Особливу увагу приділено визначенню та аналізу корупційних ризиків як складової запобігання корупції в органах Національної поліції. Виокремлено та досліджено основні напрямки діяльності органів Національної поліції та запропоновано заходи, спрямовані на мінімізацію корупційних ризиків під час проходження служби в органах Національної поліції, здійсненні юрисдикційних та контрольно-наглядових повноважень органами Національної поліції та у сфері надання адміністративних послуг останніми.

Запропоновано конкретні пропозиції правового та організаційного характеру, спрямовані на запобігання корупції в діяльності органів Національної поліції України.

Ключові слова: органи Національної поліції, корупція, корупційні ризики, корупціогенний фактор, дискреційні повноваження, конфлікт інтересів, кадрове забезпечення, проходження служби, адміністративні послуги, контрольно-наглядові повноваження, юрисдикційні повноваження, мінімізація корупційних ризиків.

АННОТАЦИЯ

Шатрава С. А. Административно-правовые основы предотвращения коррупции в органах Национальной полиции Украины. *Рукопись.*

Диссертация на соискание учёной степени доктора юридических наук по специальности 12.00.07 – административное право и процесс; финансовое право, информационное право. Харьковский национальный университет внутренних дел. Харьков, 2017.

В диссертации осуществлено теоретическое обобщение и авторское решение научной проблемы, связанной с формированием новой концепции административно-правового механизма предотвращения коррупции в органах Национальной полиции. Раскрыта степень научной разработки проблемы сущности и значения предотвращения коррупции в органах Национальной полиции. Охарактеризовано современное состояние правового регулирования предотвращения коррупции в органах Национальной полиции. Выяснено место и особенности функционирования органов Национальной полиции в системе субъектов предупреждения коррупции. Доказано, что предотвращение коррупции необходимо рассматривать через призму как внутриорганизационной деятельности, так и внешней, направленной на непосредственное выполнение задач и

функций полиции.

Особое внимание уделено определению и анализу коррупционных рисков как составляющей предотвращения коррупции в органах Национальной полиции: дискреционных полномочий, конфликта интересов, бесконтрольности со стороны руководства за деятельностью полицейских. Обращено внимание на определенные факторы (правовые, социальные, организационные) и причины, порождающие, стимулирующие, побуждающие полицейского к совершению коррупционного правонарушения или правонарушения, связанного с коррупцией, что негативно влияет на достижение органом Национальной полиции определенных целей и задач в соответствующих сферах деятельности.

Выделены и исследованы основные направления деятельности органов Национальной полиции, и предложены меры, направлены на минимизацию коррупционных рисков во время прохождения службы в органах Национальной полиции, осуществления юрисдикционных и контрольно-надзорных полномочий органами Национальной полиции, а также в сфере предоставления административных услуг.

Предложены конкретные пути правового и организационного характера, направленные на предотвращение коррупции в деятельности органов Национальной полиции Украины.

Ключевые слова: органы Национальной полиции, коррупция, коррупционные риски, коррупциогенный фактор, дискреционные полномочия, конфликт интересов, кадровое обеспечение, прохождения службы, административные услуги, контрольно-надзорные полномочия, юрисдикционные полномочия, минимизация коррупционных рисков.

SUMMARY

Shatrava S. O. Administrative and legal principles of preventing corruption within the National Police of Ukraine. *Manuscript.*

The thesis for a doctoral degree by the specialty 12.00.07 – administrative law and procedure; financial law; informational law. Kharkiv National University of Internal Affairs. Kharkiv, 2017.

The author of the dissertation has carried out the theoretical generalization and author's solution of the scientific problem concerning the formation of a new concept of the administrative and legal mechanism for the prevention of corruption within the National Police. The degree of scientific elaboration of the problem of the essence and importance of preventing corruption within the National Police has been revealed. The current state of the legal regulation of preventing corruption within the

KhNUIAIR(Institutional Repository of KhNUIA)

National Police has been characterized. The place and peculiarities of functioning of the agencies of the National Police in the system of the subjects in preventing corruption have been clarified. Particular attention has been paid to the definition and analysis of corruption risks as a component of preventing corruption within the agencies of the National Police. The author has singled out and studied the main directions of the activity of the agencies of the National Police; has suggested the measures aimed at minimizing corruption risks during service within the agencies of the National Police, while exercising jurisdictional and supervisory powers by the agencies of the National Police and within the sphere of providing administrative services by the latter.

The author has offered specific propositions of legal and organizational nature aimed at preventing corruption within the activities of the National Police of Ukraine.

Key words: the National Police agencies, corruption, corruption risks, corruptogenic factor, discretionary powers, conflict of interest, staffing, service, administrative services, control and supervisory powers, jurisdictional powers, minimization of corruption risks.